

УДК 81'25:811.112.2'276.6:378.147:004(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2025.42.2.29>

ТИПОВІ ПОМИЛКИ У СТУДЕНТСЬКИХ НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ

TYPICAL ERRORS IN UKRAINIAN STUDENTS' GERMAN-TO-UKRAINIAN TRANSLATIONS OF POPULAR TEXTS

Шопін П.Ю.,

orcid.org/0000-0002-8022-5327

доктор філософії з філології, доцент,

доцент кафедри прикладної лінгвістики, порівняльного мовознавства та перекладу
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

У статті розглянуто типові помилки у студентських перекладах німецьких публіцистичних текстів українською мовою та запропоновано стратегії їх подолання. На основі корпусу перекладів, виконаних у рамках праці студентського науково-практичного гуртка, проведено зіставлення німецьких оригінальних текстів, студентських чернеток та опублікованих публіцистичних статей. Таке порівняння дає змогу виявити повторювані помилки, встановити їхні причини та запропонувати дидактичні рішення. Аналіз виявив кілька основних сфер труднощів. Ідіоматичні вирази та образна мова часто призводять до буквальних перекладів, що спотворюють авторський задум, особливо коли ідіоми модифіковані в оригіналі. Неправильне відтворення суб'єктно-об'єктних відносин та пасивних конструкцій призводить до викривлення значення. Власні назви становлять проблему, коли студенти не розрізняють усталені українські відповідники та механічні транслітерації. Додаткові труднощі виникають із «хибними друзями», багатозначністю, уживанням займенників і прийменників, відтворенням термінології, маркуванням роду та дієприкметниковими конструкціями. Стаття розглядає ці результати у ширшому контексті перекладознавчих досліджень, залучаючи попередні праці про студентські помилки в інших мовних парах та сферах мовленнєвої діяльності. З точки зору методології, показано цінність аналізу чорнових перекладів, які зберігають сліди прийняття рішень до редагування. У дидактичному плані обґрунтовано доцільність використання корпусних ресурсів, фразеологічних словників, інструментів вирівнювання та контрастивних граматичних вправ у процесі навчання. У висновках стверджується, що цілеспрямоване навчання у поєднанні з правильним застосуванням цифрових інструментів і машинного перекладу може суттєво підвищити якість студентських робіт. Подальші дослідження варто спрямувати на інші регістри та оцінку впливу великих мовних моделей, зокрема ChatGPT, на якість перекладу.

Ключові слова: аналіз перекладацьких помилок, ідіоматичні вирази, інструменти перекладу, німецько-український переклад, студентські переклади, «хибні друзі» перекладача.

This article examines typical errors in Ukrainian students' translations of German popular texts into Ukrainian and proposes strategies for overcoming them. Based on a corpus of draft translations produced in a university workshop, the study compares German originals, student drafts, and published versions. This comparison makes it possible to identify recurring errors, trace their causes, and suggest didactic responses. The analysis highlights several areas of difficulty. Idiomatic expressions and figurative language often result in literal renditions that obscure intended meaning, especially when idioms are modified in the source. Subject-object relations and passive constructions frequently lead to misinterpretations of agency and inversions of meaning. Proper names cause problems when students fail to distinguish between established Ukrainian equivalents and automatic transliterations. Additional difficulties arise with "false friends," polysemy, pronoun reference, prepositional usage, technical terminology, gender marking, and participial constructions. The article situates these findings within translation studies, engaging with prior research on student errors in other language pairs and grammatical domains. Methodologically, it demonstrates the value of analyzing draft translations, which preserve traces of decision-making before correction. Pedagogically, it argues for integrating corpus resources, idiom dictionaries, alignment tools, and contrastive grammar exercises into training. The study concludes that targeted instruction, combined with careful use of digital tools and neural machine translation, can significantly improve student performance. Future research should extend the analysis to other registers and evaluate the impact of large language models such as ChatGPT on translation accuracy.

Key words: translation error analysis, false friends, German-Ukrainian translation, idiomatic expressions, student translations, translation tools.

Вступ. Переклад публіцистичних текстів з німецької мови українською є складним через лінгвістичні та культурні особливості, що призводять до повторюваних помилок у студентських працях. З практичного погляду, підвищення обізнаності студентів щодо поширених труднощів покращує якість перекладу. З дидактичної точки зору, аналіз типових помилок може сприяти розробленню ефективніших методик навчання перекладачів.

Аналіз останніх досліджень. Типові перекладацькі помилки та стратегії їх подолання регулярно привертають увагу дослідників. У нещодавньому короткому дослідженні автор проаналізував поширені помилки, яких припускаються студенти під час перекладу німецьких публіцистичних статей українською мовою [5]. У цій праці було виокремлено кілька ключових проблемних сфер: ідіоматичні вирази, приймен-

ники, займенники, відношення суб'єкта й об'єкта (особливо в пасивних конструкціях), а також питання транслітерації/транскрипції власних назв і контексту.

Дослідження Олександри Шадріної та Павла Шопіна [3] зосереджене безпосередньо на труднощах перекладу німецьких займенників українською мовою. У своїй розвідці автори розглянули причини типових помилок, пов'язаних із займенниками, зокрема недостатнє врахування контексту, формальну подібність німецьких займенників до артиклів, багатозначність окремих форм (таких як *sie* чи *ihr*, які можуть мати кілька граматичних функцій), а також труднощі, що виникають через відмінності у вираженні роду, числа й відмінка між мовами. Детально проаналізувавши ці аспекти, дослідження запропонувало пояснення, чому студенти часто неправильно інтерпретують займенники, і рекомендації для їх точнішого вживання.

В'ячеслав Карабан, Лідія Верба та Анна Карабан [6] досліджували помилки студентів третього курсу під час перекладу з української мови англійською. Вони класифікували помилки на граматичні, лексичні, стилістичні та технічні, приділяючи особливу увагу повторюваним проблемам із вживанням артиклів, форм множини, керуванням дієслів та прийменниками. Варто зазначити, що так звані «технічні помилки» (оформлення, пунктуація тощо) становили майже третину всіх помилок у корпусі. Хоча їхнє дослідження стосувалося іншої мовної пари, методологічний підхід до класифікації типів помилок є релевантним і для німецько-українського перекладу.

Крім того, раніше автор [9] вивчив створення «протилежних значень» в англо-українському перекладі. Дослідження пропонує класифікацію семантичних опозицій (причинно-наслідкових, модальних, часових, просторових, кількісних, родових, якісних) та пояснює, як неправильний переклад може призвести до інверсії значення через нерозуміння дієслівного способу, ідіом, заперечення або тлумачення словосполучень поза контекстом.

Постановка проблеми. Попри наявні дослідження, бракує узагальненого аналізу типових помилок у німецько-українському перекладі публіцистичних текстів, який би поєднував їх класифікацію з аналізом причин і стратегій подолання таких викликів. Більшість праць зосереджені на окремих аспектах або інших мовних парах. Крім того, потребує вивчення роль нейромережових перекладацьких інструментів і онлайн-ресурсів у зменшенні кількості студентських помилок. Також залишається відкритим

питання ефективних дидактичних підходів, зокрема формування у студентів навичок розпізнавання складних конструкцій (як-от дієприкметникові звороти чи заперечення) та використання корпусних словників і машинного перекладу.

Мета і завдання. Метою цієї статті є аналіз типових помилок у студентських перекладах публіцистичних текстів з німецької мови на українську і розроблення стратегій їх уникнення, зокрема через відповідні дидактичні підходи та використання перекладацьких інструментів. Для досягнення цієї мети передбачено виконати такі завдання: 1) класифікувати типові помилки, виявлені у студентських перекладах німецьких публіцистичних текстів українською мовою, та описати мовні явища, що лежать в основі кожної категорії; 2) проаналізувати причини цих помилок, зокрема, міжмовну інтерференцію, неповне знання граматики, відсутність уваги до контексту тощо; 3) навести ілюстративні приклади для кожної категорії помилок, використовуючи студентські праці; 4) запропонувати стратегії подолання таких помилок, зокрема педагогічні підходи та інструменти/ресурси, які можуть допомогти студентам виконувати якісний переклад.

Методологія. У дослідженні було використано корпус чорнових версій студентських перекладів публіцистичних текстів з німецької мови українською [1]. Автор зіставляв оригінальні німецькомовні тексти, чорнові варіанти студентських перекладів та опубліковані редакторські версії. Чорнові варіанти перекладів обрано як основний матеріал, оскільки саме вони дають змогу зафіксувати типові помилки, які надалі можуть бути виправлені. Аналіз здійснювався у програмі MS Office Word за допомогою режиму рецензування, що дозволило систематично фіксувати й зіставляти відмінності між трьома версіями тексту. Такий підхід уможливив виявлення типових помилок, їх класифікацію та пояснення причин виникнення.

Виклад основного матеріалу. Ідіоматичні вирази та образна мова. Ідіоми та стійкі вислови є відомим викликом для перекладачів. Студенти часто не розпізнають німецьких ідіом, особливо коли автор використовує лише частину ідіоми або модифікує її в оригінальний спосіб. Наприклад, ідіома *auf keinen grünen Zweig kommen* означає «не досягти успіху». В оригінальному тексті автор навмисно інвертував цю ідіому, змінивши її на *auf einen grünen Zweig gekommen* – маючи на увазі, що людина досягла успіху [7]. Студент, який не впізнав ідіоматичне значення, зробив буквальный переклад

про те, що людина «знайшла зелену гілку» [1]. Правильний переклад мав передати ідіоматичний сенс – «досягла успіху» [2]. Тож часткові чи змінені ідіоми вимагають від перекладача розпізнавання алюзії та передавання задуманого значення.

Щоб уникати таких помилок, студенти мають розвивати чутливість до образної мови. Варто перевіряти незвичні вислови у словниках ідіом (або фахових онлайн-ресурсах), у двомовних чи одномовних джерелах (напр., *Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache*) та за допомогою онлайн-пошуку конкретної фрази.

Суб'єкт-об'єктні відносини та пасивні конструкції. Німецький синтаксис, особливо в складних реченнях, може спричинити неправильне розуміння серед українських студентів суб'єкт-об'єктних відносин у реченні чи тексті. Частою проблемою є хибне визначення суб'єкта та об'єкта у підрядних реченнях або пасивних конструкціях. Наприклад, розгляньмо речення: *Wir sehen uns den Film an, den Tom Hanks und viele andere als Idealisierung von Imperialismus kritisieren*. Тут Том Генкс та інші виступають суб'єктами, які критикують фільм як ідеалізацію імперіалізму. Дехто зі студентів хибно витлумачив це так, ніби критикують самого Тома Генкса та інших (тобто сприйняв їх як об'єкти). Можливо, студенти поклалися на глобальні знання про актора, вважаючи, що Генкс знімався у цьому фільмі, тож його могли критикувати глядачі. Проте студенти не зрозуміли логіко-граматичні зв'язки у складному реченні. Тому в студентському перекладі йдеться про «фільм, в якому Том Генкс та багато інших критикуються з точки зору ідеалізації імперіалізму». Правильний переклад мав би зробити Тома Генкса суб'єктом: «фільм, який Том Генкс та багато інших критикують як ідеалізацію імперіалізму».

Щоб правильно зрозуміти та відтворити суб'єкт-об'єктні відносини, варто тренуватися у синтаксичному розборі речень. На заняттях корисно виконувати вправи, де потрібно визначати підмет, присудок, прямий і непрямої об'єкт у складних німецьких реченнях, а також агенса і пацієнта. Крім того, порівняння студентського перекладу з німецьким оригіналом за допомогою інструментів вирівнювання (наприклад, у паралельному корпусі чи навіть у САТ-програмах) може наочно показати невідповідності у значенні. Рекомендується також користуватися пошуковими корпусними словниками. Варто виробляти у студентів звичку щоразу перевіряти: «хто що зробив і кому?» у кожному реченні – можливо, навіть перефразовавши німецьке речення прості-

шими словами перед перекладом. Це допоможе значно зменшити кількість таких помилок.

Розгляньмо приклад, створений за мотивами аналізованого корпусу: *Seine Ideen wurden von der Realität eingeholt*. Дослівний переклад із пасиву на актив показує, що реальність наздоганяє його ідеї. Студентський варіант «Його ідеї наздоганяли реальність» є помилковим, бо змінює ролі суб'єкта й об'єкта. Виправлений переклад відтворює правильні відносини: «Реальність наздоганяла його ідеї». Водночас у певних контекстах доречною може бути більш ідіоматична версія: «Його ідеї випередили час», що краще відтворює комунікативний сенс вислову.

Подібна структура зустрічається і в оригінальному тексті: «*Dass die dystopischen Zukunftsvisionen in Sorokins Romanen der letzten Jahre nicht nur stilistisch meisterhaft, sondern auch politisch sehr treffend sind, lässt sich daran erkennen, dass sie nach und nach von der Realität eingeholt werden*» [8]. В опублікованому перекладі вона відтворюється як «Те, що антиутопічні уявлення про майбутнє в романах Сорокіна останніх років не тільки стилістично майстерні, а й політично влучні, видно з того, що реальність поступово наздоганяє їх» [4]. Тут ми маємо перехід від пасивної німецької конструкції до активної української, що цілком виправдано.

Власні назви: транскрипція та усталені відповідники. Відтворення власних назв (імен людей, географічних об'єктів, інституцій) з німецької мови українською є ще однією сферою, де студенти часто помиляються, особливо щодо вибору між транскрипцією та усталеним відповідником. Іноді студенти механічно транслітерують німецькі імена українськими літерами, ігноруючи той факт, що деякі історичні чи відомі імена та назви мають усталені українські відповідники. Наприклад, середньовічного філософа на ім'я Boethius слід передавати як «Боецій», а не «Боетіус», адже перший варіант є загальноприйнятим в українській науковій традиції. Студент, який цього не знає, може просто транслітерувати латинське написання як німецьке. Схожа проблема виникає і з географічними чи літературними назвами: роман Сергія Жадана «Ворошиловград» у німецькому перекладі вийшов під назвою «*Die Erfindung des Jazz im Donbass*». Правильний український переклад цієї назви має звучати як «Ворошиловград», тобто відтворювати оригінальну назву роману, а не дослівно перекладати німецький варіант. Виключенням можуть бути випадки, коли обговорюється саме німецька назва роману.

Загальний принцип полягає у пошуку прецеденту: якщо особа чи твір є відомими, ймовірно, існує усталена українська форма імені. Це можна перевірити за допомогою Вікіпедії (наприклад, чи має особа українську сторінку з певним написанням), національних довідкових баз або просто пошуком в україномовному інтернеті. Якщо йдеться про історичну постать чи відоме місце, варто брати усталене українське написання, якщо воно існує. Для сучасних імен чи маловідомих осіб студенти мають застосовувати правила транскрипції з німецької на українську (передаючи звуки українськими літерами) або офіційну транслітерацію, якщо це доречно. Наприклад, *Leipzig* стає «Ляйпциг», *Goethe* – «Гете», зберігаючи німецьку вимову в українському написанні. Для цього існують онлайн-інструменти (наприклад, офіційні сайти з транслітераційними таблицями), які допомагають правильно відтворювати сучасні імена.

«Хибні друзі». «Хибні друзі перекладача» – слова, що виглядають або звучать подібно в німецькій та українській (або англійській) мовах, але відрізняються за значенням, – часто зводять студентів на манівці. Класичним прикладом є німецьке *die Marmelade*, яке насправді означає «джем/повидло», а не «мармелад» в українському розумінні (тобто *желейні цукерки*). Студент, який перекладає *Marmelade* як «мармелад», допускає семантичну помилку, ґрунтуючись на хибному припущенні про тотожність значення цих слів.

Такі помилки ми спостерігали з інтернаціоналізмами та неологізмами, яких студенти раніше не зустрічали. Наприклад, німецький прикметник *glokal* (комбінація *global* і *lokal*, що означає «глокальний» – такий, що відображає як глобальний, так і локальний вимір) був одного разу помилково перекладений на заняттях як «локальний». Ймовірно, студент вирішив, що *glokal* – це лише варіант від *lokal*. Правильний підхід полягав би в дослідженні значення *glokal* – достатньо було б звернутися до спеціалізованого словника або навіть просто зауглити слово, аби пересвідчитися, що воно означає «глокальний», а не «локальний».

Студентів слід заохочувати використовувати корпусні онлайн-словники (двомовні та одномовні) щоразу, коли виникає підозра, що слово може бути «хибним другом» або неологізмом. Такі інструменти, як *Reverso Context* чи *Linguee* (з прикладами з *DeepL*), показують, як слово перекладається у різних контекстах. Використання корпусних словників (наприклад, німецько-українського корпусного словника *Glosbe*) дозволяє швидко з'ясувати, чи справді слово має той самий відповідник, чи його вживання розходиться.

Викладачі також можуть укладати списки найпоширеніших німецько-українських «хибних друзів» для тренування.

Багатозначність і хибна інтерпретація контексту. Тісно пов'язаною з проблемою «хибних друзів» є проблема багатозначності – слів із кількома можливими значеннями – та важливість контексту для вибору правильного перекладу. Студенти іноді обирають неправильний варіант перекладу багатозначних німецьких слів, бо не повністю розуміють контекст або семантичні відтінки вживання.

Показовим прикладом є німецьке слово *queer*. У німецькій мові цей позичений з англійської означник вживається в ЛГБТК+ контексті і перекладається українською як «квір». Проте одна зі студенток неправильно переклала його як «дивний», орієнтуючись на оригінальне англійське значення *queer* («strange»). Тут ми бачимо класичний випадок полісемії: форма слова відома з іншої мови, але в німецькому вжитку актуалізується лише певне спеціалізоване значення. Ігнорування цього семантичного обмеження призводить до хибного перекладу, який спотворює прагматичний сенс тексту.

Студентів треба навчати враховувати під час перекладу рівень речення, абзацу і тексту. За потреби слід ознайомлюватися з фоновією інформацією з теми. Дуже корисними є корпусні словники чи пошукові системи: якщо студент вагається, він може ввести німецький вислів у лапках у Google або знайти його в корпусному словнику і перевірити контексти вживання.

У викладанні ефективною є вправа, коли студентам пропонують багатозначні слова в реченнях і просять обґрунтувати, яке значення є правильним і чому інші – ні. Ознайомлення з контекстуальними індикаторами допомагає розвинути компетентність у цій сфері.

Прийменники. Німецькі прийменники часто не мають однозначних відповідників в українській мові, і саме в цій сфері спостерігаються повторювані студентські помилки. Типовою є ситуація, коли студент інтерпретує німецький прийменник занадто буквально або у хибному значенні. Наприклад, *bei* може означати «у/при (компанії)» чи «з», залежно від контексту. У реченні *Ich arbeite bei der Stadt* прийменник *bei* позначає працевлаштування в організації (міській адміністрації), тобто «я працюю на місто». Студент же може сприйняти *bei* як вказівку на місце й перекласти як «я працюю в місті», що є помилкою. Інший приклад – *an der Universität*. Речення *Ich bin in der Universität* вказує на фізичне

перебування в будівлі університету, тоді як *Ich studiere an der Universität* означає навчання у цьому закладі. Відмінності у системах прийменників німецької та української мов ускладнюють переклад. Сполучення дієслів та іменників з прийменниками значно відрізняються в цих мовах. Наприклад, *warten auf (etwas)* зазвичай перекладаємо як «чекати на (щось)», але *freuen auf (etwas)* відтворюємо як «радіти (чомуś)». Хибне відтворення німецького прийменника у таких випадках призводить до граматично або семантично неправильних конструкцій.

Подолання помилок із прийменниками передбачає тренування поширених перекладних відповідників прийменникових словосполучень. Викладачі можуть надавати списки німецьких дієслів із прийменниками та їхні українські відповідники. Корисним також видається пошук у багатомовних корпусних словниках: студенти можуть побачити, як професійні перекладачі вирішують схожі завдання. Ще одна ефективна техніка – використання одномовних електронних словників із прикладами речень (наприклад, Duden), які підказують правильне значення.

Іноді введення фрази у пошук зображень покаже ілюстрації чи діаграми, пов'язані з відповідним значенням, що допоможе перекладачеві зрозуміти справжній контекст вислову. Хоча зображення не дають прямого перекладу, вони можуть активувати правильні асоціації щодо реального значення фрази.

Займенники. Німецькі займенники (особові, присвійні, а особливо вказівні – *der, die, das*) можуть вводити в оману, що призводить до помилок в українському перекладі, якщо не враховувати контекст. Наприклад, *sie* може означати «вона», «вони» або ввічливе «Ви», а *ihr* – «їй», «їхній» або «її» тощо. Студент має визначити правильний референт з контексту – інакше може виникнути помилка, коли однину плутають із множиною або неправильно визначають рід.

Шадріна і Шопін (2024) зазначають, що багато помилок, пов'язаних із займенниками, виникає через ігнорування ширшого контексту та формальну схожість між займенниками й артиклями. Наприклад, *die* може бути відносним займенником («які/що») або означеним артиклем («ци/та»). Так само *der* може бути відносним займенником («який/що») або означеним артиклем у родовому відмінку множини.

Стратегії навчання роботи із займенниками включають вправи з відстеженням референційних ланцюжків: наприклад, підкреслювати кожен займенник у німецькому тексті й стрі-

кою позначати іменник, на який він відсилає (*Bezugswort*). Корисно також навчати відмінностей у вживанні займенників: наприклад, німецьке *es* часто використовується як формальний підмет (для вираження погоди, часу тощо), тоді як в українській у таких випадках нейтральний займенник не вживається, натомість використовуються безособові речення. Допомогти також може уважне паралельне читання текстів й аналіз опублікованих перекладів.

Терміни. Зустрівши незнайомий термін, студенти іноді використовують для його перекладу слово, що за формою схоже, але має інше значення. Розуміння термінів, якими користується автор, є передумовою адекватного перекладу. Якщо текст обговорює наукове поняття чи культурний феномен, потрібно обов'язково використати правильний український термін, яким послуговуються фахівці або відповідна спільнота.

Розгляньмо приклад: у німецькій статті йдеться про *Solarpunk*: студент, який не знайомий із цим жанром, може не знати, що в українському вжитку слово транслітерується як «соларпанк», і натомість подати невдалий опис. У студентських роботах помилки такого типу зазвичай полягали в надмірному узагальненні чи пропусках, наприклад, переклад *DNA-Analyse* лише як «аналіз» (без уточнення, що це саме *аналіз ДНК*).

Студентів слід навчати ніколи не залишати термін неперевіреним. Інтернет є неоцінним інструментом: пошук терміна (в оригіналі чи у можливому перекладі) часто швидко дає результат – наприклад, сторінку Вікіпедії або форум, де обговорюється цей термін. Використання Google Scholar чи Google Books дозволяє перевірити, чи термін застосовується в наукових або офіційних текстах. Варто звертатися до спеціалізованих словників або робити пошук у Google у лапках, аби пересвідчитися, що прямий відповідник справді використовується в українських публікаціях. Якщо ж він не знаходиться, перекладачеві іноді доводиться вводити в ужиток новий термін, але це має бути крайнім заходом після вичерпного пошуку джерел.

У Вікіпедії для багатьох наукових термінів чи неологізмів німецька сторінка має міжмове посилання на українську (або принаймні на англійську, яку потім можна звірити з українськими джерелами). Наприклад, при перекладі *Solarpunk* німецька Вікіпедія може мати статтю з посиланням на англійську; навіть якщо української версії ще нема, англійський термін легко перевірити в українських джерелах, щоб з'ясувати, як він уживається.

У викладанні слід заохочувати студентську допитливість. Викладачі можуть давати завдання, де потрібно пояснити термін власними словами (щоб перевірити реальне розуміння) і знайти його вживання принаймні у двох українських джерелах. Формуючи такі дослідницькі навички, ми вчимо студентів шукати для іншомовних термінів специфічний контекстний переклад.

Маркування роду мовця чи суб'єкта.

Одним із тонких, але значущих аспектів перекладу, особливо українською, є правильне відтворення роду мовця чи суб'єкта. На відміну від німецької, українська мова часто виражає рід через відмінювання дієслів або дієприкметників, особливо в минулому часі чи у прикметникових формах. Студенти іноді ігнорують підказки щодо роду в тексті-джерелі, що призводить до спотворення – фактично, у перекладі мовцеві або суб'єкту дії приписується інший рід.

Перекладач повинен використовувати всі доступні підказки, аби правильно перенести родові маркери. Систематичний підхід: переглянути увесь текст у пошуках маркерів – чи згадується *Herr* чи *Frau* при представленні особи, чи ім'я або титул явно вказує на стать, чи є пізніше займенники, що уточнюють граматичний рід. Якщо ж сумнів залишається, доцільно зробити швидко зовнішню перевірку (наприклад, якщо йдеться про відому особу – авторку чи науковицю, короткий пошук підтвердить її стать).

У таких випадках машинний переклад регулярно помиляється: штучний інтелект може не «знати», що авторка – жінка, і перекласти *Ich habe das gesehen* як «Я це бачив». Тому перекладач має зважати на цей недолік автоматичного перекладу. Під час редагування студентам варто уважно перевіряти речення з дієсловами минулого часу чи прикметниковими присудками, щоб перекона-

тися, що там правильно відтворено стать або граматичний рід суб'єкта дії або мовця.

Partizip I і II. У німецькій мові Partizip I та II часто вживаються як прикметники, дієприкметники, іменники або як дієприслівникові звороти. Відмінності між цими конструкціями створюють труднощі під час перекладу українською, адже Partizip I позначає активного суб'єкта, а Partizip II іноді свідчить про те, що над об'єктом виконують певну дію. Студенти можуть переплутати ці конструкції, викривляючи суб'єктно-об'єктні відносини. Наприклад, слово *der Denunzierte* (Partizip II, ужитий як іменник) означає «той, на кого донесли» (жертва доносу). Один зі студентів переклав це слово як «донощик», тобто «той, хто доносить», що є помилкою, яка перетворює об'єкта дії на діяча. Для правильного розуміння й перекладу цих конструкцій слід урахувати їхнє граматичне значення та контекст уживання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз типових помилок у німецько-українських студентських перекладах публіцистичних текстів підкреслює необхідність цілеспрямованого навчання лексичних, граматичних і контекстних особливостей, а також ширшого використання цифрових інструментів для підвищення точності та ідіоматичності перекладів. Обмеженням цього дослідження є зосередження на публіцистичних і науково-популярних текстах, тоді як художні чи вузькоспеціалізовані жанри можуть ставити перед перекладачами інші виклики. Майбутні дослідження варто спрямувати на вивчення помилок у різних регістрах, порівняння інших мовних пар і оцінку ефективності відповідних навчальних підходів. Окремим напрямом є аналіз впливу великих мовних моделей, зокрема ChatGPT, на якість студентських перекладів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Корпус робочих версій студентських перекладів науково-практичного гуртка «Практика письмового перекладу в дії» / укладач П. Шопін. Дата оновлення: 30.09.2025. URL: https://drive.google.com/drive/folders/13RGhhcQkZNMlp1jisowpWzpz3CYT10tKJ?usp=drive_link (дата звернення: 30.09.2025)
2. Лекі М. Аби тільки не потурбувати / пер. з нім. Ю. Глебов. Експеримент. 29.03.2023. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20230329-abi-tilki-ne-poturbuvati-mariana-leki> (дата звернення: 30.09.2025)
3. Шадріна О., Шопін П. Причини помилок у перекладі німецьких займенників на українську мову. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія»*. 2024. Випуск 94. С. 103–116. <https://doi.org/10.26565/2227-1864-2024-94-16>
4. Шнайдер Н. Писати проти путіна: сучасна опозиційна література з росії / пер. з нім. К. Хоменко. *Експеримент*. 24.03.2023. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20230324-pisati-proti-putina-suchasna-opozicijna-literatura-z-rosiyi> (дата звернення: 30.09.2025)
5. Шопін П. Типові помилки у студентських перекладах публіцистичних і науково-популярних статей з німецької мови на українську. *Світ мови – світ у мові* : матеріали VII Міжнародної наукової конференції. Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. С. 267–269. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/43549> (дата звернення: 30.09.2025)

6. Karaban V. I. Verba L. G. Karaban A. V. Third-Year University Students' Linguistic Errors in Translation From Ukrainian to English. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2024. № 68. С. 191–199. <https://doi.org/10.32782/2409-1154.2024.68.41>
7. Leky M. Nur keine Umstände. Mobil. 2021. URL: <https://web.archive.org/web/20211019155616/https://dbmobil.de/reisen/das-literarische-fundbuero/einrad> (Zugriff am: 30.09.2025)
8. Schneider N. Schreiben gegen Putin: Oppositionelle Gegenwartsliteratur aus Russland. 54 books. 18.08.2022. URL: <https://54books.de/schreiben-gegen-putin-oppositionelle-gegenwartsliteratur-aus-russland/> (Zugriff am: 30.09.2025)
9. Shopin P. Converging Extremes: Opposite Meanings in English to Ukrainian Translation. *Науковий часопис Українського державного універс імені М. П. Драгоманова. Серія 9. Сучасні тенденції розвитку мов*. 2023. № 25. С. 43–63. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series9.2023.25.04>

Дата першого надходження рукопису до видання: 26.09.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 30.10.2025

Дата публікації: 28.11.2025